
Državni izpitni center

M 1 0 1 7 0 1 1 3

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

EKONOMIJA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Petek, 28. maj 2010

SPLOŠNA MATURA

IZPITNA POLA 1**PRAVILNI ODGOVORI
IZBIRNIH NALOG**

Številka naloge	Pravilni odgovor
1	D
2	D
3	C
4	B
5	D
6	C
7	B
8	D
9	B
10	C
11	C
12	A
13	A
14	D
15	C

Številka naloge	Pravilni odgovor
16	D
17	E
18	C
19	D
20	D
21	C
22	B
23	C
24	A
25	D
26	B
27	D
28	E
29	D
30	E

IZPITNA POLA 2

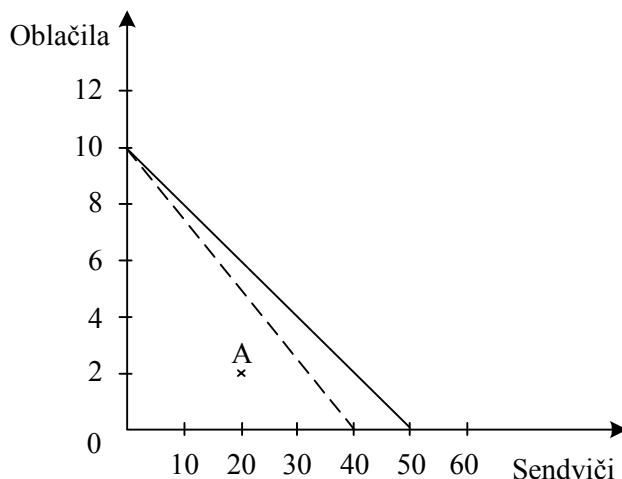
Del A: KRAJŠE BESEDILNE NALOGE

A01

PREMICA ALTERNATIVNIH MOŽNOSTI POTROŠNJE IN POTROŠNIKOVO RAVNOTEŽJE

Rešitev:

Literatura: M. Glas. Ekonomija 1. Ljubljana: ZRSS. Str. 62–74.

a) Matičeva žepnina znaša **100** denarnih enot..... 1 točka

b) Če si Matic izbere kombinacijo A, bo kupil **20** enot sendvičev in **2** enot oblačil.

Za obe pravilni rešitvi 1 točka.

c) Alternativni strošek 1 enote oblačil je **5 enot sendvičev** ..... 1 točka

Če kandidat navede samo številko, ne dobi točke.

d) Matic je kupil že 4 enote oblačil. Ob dani žepnini lahko kupi še največ **30** enot sendvičev.

..... 1 točka

e) Pojasnite, zakaj je premica, ki prikazuje Matičeve možnosti potrošnje, padajoča.

Matic ima omejen dohodek. .... 1 točka

Če želi povečati nakup sendvičev, mora zmanjšati nakup oblačil. .... 1 točka

Kandidat dobi točko tudi če pojasni na splošno, ne da bi navedel primer.

(Skupaj 2 točki)

f) Pojasnite, zakaj premico alternativnih možnosti potrošnje imenujemo tudi premica cene.

Položaj premice (količini obeh dobrin) je odvisen od cene obeh dobrin.

Ali: Nagib premice je odvisen od **razmerja med cenama** obeh dobrin.

Za smiselno pojasnilo 1 točka.

- g) V sliko vrišite spremembo, ki bi jo povzročila 25-odstotna podražitev sendvičev.

Za pravilen premik v levo na abscisni osi 1 točka.

- h) Matic je (ob izhodiščnih cenah) izbral kombinacijo, v kateri mu zadnja kupljena enota oblačil prinaša koristnost 16, zadnja kupljena enota sendvičev pa koristnost 4.

- Napišite enačbo, ki velja, ko je potrošnik v ravnotežju.

$$\frac{\text{Mejna koristnost dobrine A}}{\text{Cena dobrine A}} = \frac{\text{Mejna koristnost dobrine B}}{\text{Cena dobrine B}}$$

Za pravilno enačbo 1 točka.

Kandidat lahko zapiše tudi drugače, vendar mora biti jasno izraženo razmerje med mejno koristnostjo in ceno.

- Navedite, kako mora Matic spremeniti kombinacijo nakupa, da bo dosegel potrošnikovo ravnotežje.

Matic mora zmanjšati nakup oblačil in/ali povečati nakup sendvičev. .... 1 točka
(Skupaj 2 točki)

A02

TRG IN KONKURENCA

Rešitev:

Literatura: M. Glas. Ekonomija 2. Ljubljana: ZRŠŠ. Str. 35–85.

- a) Navedite funkcije, skozi katere trg kot mehanizem posrednega povezovanja proizvodnje in porabe zagotavlja skladni tok reprodukcije.

Funkcije trga:

- alokativna
- selektivna
- distributivna
- kontrolna

Za tri navedene funkcije 1 točka.

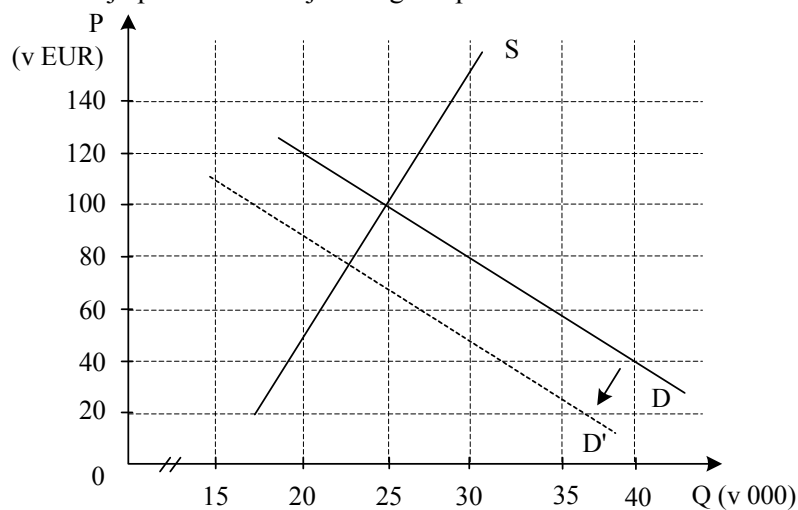
- b) Podčrtajte pravilne trditve:

Na trgu imamo popolno konkurenco, če je število tržnih subjektov veliko / majhno, če so njihovi proizvodi enaki / različni, ovire za preseljevanje proizvodnih dejavnikov iz ene panoge v drugo obstajajo / ne obstajajo, tržni subjekti pa se vedejo racionalno / neracionalno. V takšen trg država posega / ne posega, tržne cene so rezultat individualnega / skupnega delovanja kupcev in prodajalcev.

Za vsako pravilno podčrtano trditev 0,5 točke, skupaj največ 3 točke. Zaokrožimo navzgor.

(Skupaj največ 3 točke)

- c) Na sliki je prikazano stanje na trgu kopalk.

- Ravnotežna cena znaša 100 EUR, ravnotežna količina je 25.000 kopalk.
- Če se cena kopalk zviša s 60 na 80 EUR, se obseg povpraševanja po kopalkah (podčrtajte pravilno) zviša / zniža za 5000 kopalk.

Za tri ali štiri pravilne rešitve 2 točki, za dve pravilni rešitvi 1 točka.

(Skupaj največ 2 točki)

- d) V sliko vrišite spremembo, do katere bi prišlo na trgu kopalk zaradi ohladitev v poletnih mesecih.

Zaradi te spremembe se je (podčrtajte pravilno):

- ravnotežna cena zvišala / znižala;
- ravnotežna količina povečala / zmanjšala.

Za pravilen premik krivulje povpraševanja v levo 1 točka.

*Za OBE pravilno podčrtani trditvi 1 točka.
(Skupaj največ 2 točki)*

- e) Izračunajte cenovno elastičnost povpraševanja po potapljaških maskah, ki jih izdeluje podjetje Delfinček, d. o. o. Lani so pri ceni 20 EUR za masko prodali 20.000 mask, ko so ceno zvišali na 25 EUR, pa so prodali le 10.000 mask.

$$\frac{20000 - 10000}{20 - 25} \times \frac{20 + 25}{20000 + 10000} = -3$$

ali

kandidat lahko izračuna elastičnost tudi kot odstotno spremembo količine in cene.

$$\beta = \frac{\Delta Q \%}{P \%} = -2$$

Za pravilen izračun 1 točka.

Povpraševanje po potapljaških maskah je cenovno (podčrtajte pravilno):

elastično / usklajeno elastično / neelastično.

Za pravilno podčrtano 1 točka.

*Če kandidat izračuna koeficient elastičnosti napačno, a glede na rezultat pravilno podčrta, tudi dobi 1 točko.
(Skupaj največ 2 točki)*

A03**STROŠKI****Rešitev:**

Literatura: M. Glas. Ekonomija. Ljubljana: DZS, 2001. Str. 51, 65–67.

- a) Pojasnite dve osnovni vrsti stroškov, ki v kratkem obdobju nastajajo v podjetju Pica, d. o. o. Pri vsaki vrsti stroškov navedite vsaj en primer stroškov v tem podjetju.

VRSTA STROŠKOV	POJASNILO	PRIMER
Stalni (fiksni) stroški	Stroški, ki jih ima podjetje ne glede na obseg proizvodnje, tudi če ne proizvaja (ali: stroški so ne glede na obseg proizvodnje enaki).	Najemnina prostora, obresti za posojilo, ki ga je najel lastnik, stroški zavarovanja podjetja, stroški uprave ...
Spremenljivi (variabilni) stroški	Stroški, ki se z obsegom proizvodnje spreminjajo (ali: večji je obseg proizvodnje, večji so stroški).	Stroški picopeka, strežnega osebja, materialni stroški, stroški energije za ogrevanje peči ...

Za pravilno pojasnilo posamezne vrste stroškov in vsaj en primer 1 točka. Če kandidat pravilno navaja samo primere, prejme za vsaj en primer pri vsaki vrsti stroškov skupaj 1 točko. (Skupaj 2 točki)

- b) V podjetju Pica, d. o. o., so imeli pri proizvodnji pic v kratkem obdobju naslednje stroške:

Količina pic (Q)	0	1.000	2.000	3.000	4.000	5.000
Celotni stroški (TC) (v denarnih enotah)	40.000	46.000	51.000	55.000	60.000	66.000

Pri podatkih iz preglednice za podjetje Pica, d. o. o., velja:

- da znašajo fiksni stroški v kratkem obdobju **40.000** denarnih enot. .... 1 točka
- da znašajo variabilni stroški pri proizvodnji 2000 pic **11.000** denarnih enot. .... 1 točka
- da znašajo pri proizvodnji 3000 pic povprečni stroški za pico **18,33** denarnih enot. .... 1 točka
- da znašajo mejni stroški dodatnih 1000 pic, če povečamo proizvodnjo pic s 1000 na 2000 kosov, **5.000** denarnih enot. .... 1 točka
- da bo podjetje Pica, d. o. o., pri proizvodnji 3000 pic in prodajni ceni 15 denarnih enot za pico ustvarilo **10.000** denarnih enot (podčrtajte pravilno) dobička/ **izgube**.

*Za obe pravilni navedbi 1 točka.
(Skupaj največ 5 točk)*

- c) Izračunajte, ali podjetje Pica, d. o. o., pri proizvodnji 5000 pic in prodajni ceni 15 denarnih enot za pico posluje ekonomično.

$$\text{Obrazec: ekonomičnost} = \frac{\text{vrednost proizvodnje (prodaje)}}{\text{stroški}} = \frac{Q \times P}{TC}$$

Za pravilno zapisan obrazec 1 točka.

$$\text{Izračun: } \frac{5000 \times 15}{66000} = 1,14$$

Rezultat: **1,14**

Za pravilni izračun in rezultat 1 točka.

Rezultat se upošteva tudi, če kandidat zaokroži rezultat na eno decimalno mesto.

Podjetje Pica, d. o. o., posluje (podčrtajte pravilno):

ekonomično / neekonomično

*Za podčrtan pravilni odgovor 1 točka.
(Skupaj 3 točke)*

A04**DENAR****Rešitev:**

Literatura: M. Glas. Ekonomija. Ljubljana: DZS. Str. 126–137.

- a) Navedite tri praktične razloge, da sta se v preteklosti kot denar uveljavili predvsem zlato in srebro:
- kovini sta obstojni, nepokvarljivi;
  - sta preprosto prenosljivi, se ne obrabljata, majhna utežna enota ima precejšno kupno moč, sta redki;
  - sta preprosto deljivi, se lahko oblikujeta.

Za tri smiselno navedene razloge 1 točka.

- b) Navedite oblike denarja v sodobnih gospodarstvih. Pojasnite, zakaj govorimo o dematerializaciji denarja.

Oblike denarja v sodobnih gospodarstvih: kovanci, bankovci, knjižni denar.

Za vse tri navedene oblike 1 točka.

Z razvojem oblik denarja od polnovrednih kovancev do knjižnega denarja je material, iz katerega je denar narejen, vse manj pomemben v primerjavi s kupno močjo. Ljudje si vse bolj lajšajo poslovanje, zlasti razne finančne transakcije namesto prenašanja kovancev ali bankovcev se dogajajo le prepisi na bančnih računih strank.

*Za smiselno pojasnilo 1 točka.
(Skupaj 2 točki)*

- c) Dopolnite:

Ko pride na trg nova vrsta blaga, se ovrednoti v denarju in denar tako opravlja funkcijo **(splošnega) merila vrednosti**.

Kadar z denarjem plačujemo nekatere obveznosti brez neposredne materialne protivrednosti, opravlja denar funkcijo **plačilnega sredstva**.

Kadar z denarjem kupimo želeno dobrino, opravlja denar funkcijo **menjalnega posrednika**.

*Za tri pravilne odgovore 2 točki, za dva 1 točka.
(Skupaj 2 točki)*

- d) V sodobnih gospodarstvih je količina denarja v obtoku pomembna ekonomska kategorija.

- Navedite, katera institucija v sodobnih gospodarstvih določa količino denarja v obtoku.

Centralna banka. .... 1 točka

- Pojasnite, kolikšna je potrebna količina denarja v obtoku.

Pravilna je tista količina denarja, ki izenači blagovne sklade s kupnimi skladi (kandidat lahko pojasni tudi z enačbo).

Za smiselno pojasnilo 1 točka.

- Kaj se zgodi, če je denarja v obtoku preveč ali premalo?

Če je denarja v obtoku preveč, imamo inflacijo, če ga je premalo, imamo deflacijo. ... 1 točka

- Pojasnite pojem obtočna hitrost denarja in kako ta vpliva na potrebno količino denarja v obtoku.

Obtočna hitrost denarja nam pove, kolikokrat uporabimo isti denar v menjavi v določenem času. .... 1 točka

Čim večja je obtočna hitrost denarja, tem manjša je potrebna količina denarja v obtoku.

..... 1 točka

(Skupaj 2 točki)

A05

DELNIŠKA DRUŽBA, KORPORACIJA IN TRANSNACIONALNA KORPORACIJA

Rešitev:

Literatura: M. Glas. Ekonomija. Ljubljana: DZS, 2001. Str. 167–172, 191–193.

- a) Dopolnite naslednje trditve.

Podjetje Krka, d. d., je delniška družba. Za delniško družbo velja:

- da tvegajo delničarji le v višini **vloženega kapitala (delnice)**. .... 1 točka
- da vodi operativno poslovanje družbe **upravni odbor**, delničarji pa nadzorujejo poslovanje družbe in upravnega odbora prek **nadzornega odbora**.

Za oba pravilna odgovora 1 točka.

- da pridobiva dodatni kapital z razpisom in prodajo vrednostnih papirjev. Dolžniški vrednostni papir, s katerim se podjetje obveže, da bo kupcu vplačana sredstva vrnilo z vnaprej določenim donosom, je **obveznica**. Lastniški vrednostni papir, s katerim postane kupec solastnik podjetja, je **delnica**.

Za vsak vpisan pravilni odgovor 1 točka. Skupaj 2 točki.

- delež delnic, ki omogoča največji vpliv na poslovne odločitve v delniški družbi, imenujemo **kontrolni paket delnic**. .... 1 točka
(Skupaj največ 5 točk)

- b) Navedite vsaj tri značilnosti / razloge, ki uvrščajo Krko, d. d., med korporacije.

Značilnosti, ki uvrščajo Krko, d. d., med korporacije:

- delniška lastnina,
- velika koncentracija in centralizacija kapitala,
- razvejena proizvodna struktura,
- hiter tehnološki napredek,
- dolgoročno tržno ravnanje,
- samofinanciranje,
- vodilna vloga upravljaljsko-tehnološke strukture.

*Za dve pravilno naštetih značilnosti 1 točka, za tri 2 točki.
(Skupaj največ 2 točki)*

c) Podjetje Krka, d. d., je transnacionalna korporacija.

- Opredelite pojem transnacionalne korporacije.

TNK je podjetje, ki ima neposredne naložbe (obrate) vsaj v eni tuji državi, (podjetje pa posluje kot celota).

Za pravilno opredelitev 1 točka.

- Navedite vsaj tri razloge, zakaj se je Krka, d. d., odločila za naložbe v Rusiji.

Razlogi za naložbe Krke, d.d., v Rusiji:

- cenejši proizvodni dejavniki: delovna sila, surovine, energija ...,
- nov, velik trg,
- podjetje se izogne carinam in drugim oviram pri izvozu,
- izkoriščanje davčnih olajšav,
- milejši ekološki predpisi.

Za tri smiselne razloge 1 točka.

- Navedite vsaj eno negativno posledico selitve farmacevtske industrije iz Slovenije v Rusijo za slovensko gospodarstvo.

Negativne posledice selitve v Rusijo:

- zmanjšanje števila delovnih mest (povečanje brezposelnosti),
- podjetje se lahko izogiba plačevanju davkov v Sloveniji.

*Za vsak smiseln razlog 1 točka.
(Skupaj 3 točke)*

A06**MEDNARODNA VPETOST SLOVENIJE IN PLAČILNA BILANCA****Rešitev:**

Literatura: N. Hrovatin. Ekonomija 4. Ljubljana: ZRŠŠ. Str. 83–96.

- a) Pojasnite teorijo primerjalnih prednosti.

Teorija primerjalnih prednosti pravi, da vse države v mednarodni menjavi pridobijo, da je skupno ustvarjeni BDP vseh držav večji, če vsaka država ne proizvaja vsega, kar potrebuje, temveč se specializira za proizvodnjo dobrin, pri katerih ima primerjalne prednosti.

*Za vsako podčrtano značilnost 1 točka.
(Skupaj največ 3 točke)*

- b) Navedite kazalec, s katerim merimo odprtost gospodarstva.

Odprtost gospodarstva merimo z deležem uvoza oziroma izvoza države v njenem BDP.

Za pravilno navedbo 1 točka.

- c) Na črte napišite manjkajoče sestavne dele plačilne bilance:

- I. TEKOČI RAČUN
  - 1. TRGOVINSKA BILANCA
  - 2. BILANCA STORITEV
  - 3. DOHODKI
  - 4. TEKOČI TRANSFERJI

- II. KAPITALSKI IN FINANČNI RAČUN
  - A. KAPITALSKI RAČUN
  - B. FINANČNI RAČUN

*Kandidat lahko navaja tudi konkreten primer za vsak sestaven del.
Za vsako navedbo 0,5 točke, skupaj največ 3 točke, zaokrožimo navzgor.
(Skupaj največ 3 točke)*

- d) Uvoz in izvoz se v plačilni bilanci evidentirata ravno nasprotno: eden kot kreditna postavka, drugi kot debetna postavka. V naslednjih primerih ugotovite (obkrožite pravilno), katere izmed postavk bi beležili kot kreditne (K) in katere kot debetne (D).

Slovenski državljani je prejel dividende nemškega podjetja Volkswagen. D   **K**
 ..... 1 točka

Slovensko podjetje je v tujini kupilo reprodukcijski material. **D**   K
 ..... 1 točka
(Skupaj največ 2 točki)

- e) Naštejte vsaj štiri najpomembnejše zunanjetrgovinske partnerice Slovenije.

Nemčija, Francija, Avstrija in druge države EU, države na območju nekdanje Jugoslavije ...

Za štiri navedene partnerice 1 točka.

Del B: ESEJISTIČNE NALOGE

Navodilo za ocenjevanje: Kandidat mora izbrati po eno nalogo iz vsakega sklopa. Odgovarjati mora v vsebinsko zaokroženem sestavku, v katerem predstavi osnovne poglede na izbrani ekonomski problem iz literature in prikaže svoja stališča in ocene. Če kandidat ne odgovarja v zaokroženem sestavku, ali pa so njegovi odgovori sicer pravilni, vendar pretirano skopi in torej nimajo značaja esejske razprave, lahko izgubi pri posamezni nalogi do 2 točki.

PRVI SKLOP NALOG**B01****EKONOMSKI PROBLEM IN EKONOMSKI KROŽNI TOK**

Ekonomija se ukvarja z zadevami, povezanimi s posamezniki, gospodinjstvi in podjetji. Vsi ti ekonomski osebki se srečujejo z ekonomskim problemom. Opredelite pojem ekonomskega problema, pojasnite, katere so proste (neekonomske) dobrine (navedite tudi primer) ter s sliko prikažite relativno redkost dobrin. (4 točke). V reprodukcijskem procesu se dejansko usklajuje dejavnost tisoče gospodarskih osebkov in takšno usklajevanje pomeni iskanje odgovorov na tri temeljna ekonomska vprašanja. Navedite in pojasnite tri temeljna ekonomska vprašanja. (3 točke) Sam reprodukcijski proces v neki družbi pa poteka kot nenehno ponavljajoči se tok, v katerem sodelujejo vsi ekonomski osebki. Narišite preprosto shemo ekonomskega krožnega toka, v katerega vključite dva osnovna trga, ter prikažite potek dveh osnovnih tokov. Pojasnite tudi, zakaj v tržnem gospodarstvu potekajo dvojni tokovi. (5 točk) Pojasnite in v sliki prikažite, zakaj in kako moramo v ta krog vključiti tudi trg kapitalnih dobrin. (3 točke)

(15 točk)

B02**RAZDELITEV IN MEZDE**

Razdelitev je faza reprodukcijskega procesa, v kateri se določa delež posameznika oziroma družbene skupine v družbenem neto proizvodu. V tržnem gospodarstvu se razdelitev opravi v podjetju.

Pojasnite reproduktivno in stimulatívno funkcijo razdelitve dohodkov. (2 točki) Navedite vrste dohodkov, ki jih poleg mezde posameznik lahko dobi s sodelovanjem v proizvodnji, in za vsakega od dohodkov pojasnite, kdo in za kaj ga dobi. (3 točke)

Pojasnite pojma nominalna in realna mezda ter kdaj lahko ob rasti nominalne mezde realne mezde padajo. (3 točke) Narišite trg delovne sile v sodobnem gospodarstvu, napišite, kdo so na tem trgu ponudniki in kdo povpraševalci, in opišite potek krivulje ponudbe delovne sile. (4 točke) Navedite vsaj eno od treh smeri, v katerih delujejo sindikati v razvitih državah, ko želijo zvišati mezde, opišite delovanje sindikatov in ga prikažite na sliki trga delovne sile. (3 točke)

(15 točk)

B03**VLOGA DRŽAVE V GOSPODARSTVU**

V gospodarskem razvoju sodobnih držav je pomemben proces širjenje vloge države v gospodarstvu.

Pojasnite, kaj mislimo s pojmom »država«, kadar govorimo o vlogi države v gospodarstvu. (1 točka) Navedite osnovno značilnost liberalnega koncepta vloge države v gospodarstvu in v čem je temelj tega koncepta. (2 točki) V reformističnem konceptu države, ki je po svetovni gospodarski krizi 1929–32 sledil liberalnemu, se je vloga države močno povečala. Navedite vsaj tri slabosti trga, ki so povzročile, da se je začela povečevati vloga države v gospodarstvu, in eno od njih pojasnite. (3 točke) V reformističnem konceptu je pomembna vloga države pri prerazdelitvi dohodka. Pojasnite, kako in zakaj država prerazdeli dohodek. (2 točki) Za vlogo države v gospodarstvu se je po drugi svetovni vojni uveljavil naziv država blaginje. Pojasnite, kaj vsebinsko pomeni ta koncept, zakaj je zašel v krizo in kako to krizo imenujemo. (3 točke) Navedite vsaj dve področji, na katerih sodobne države iščejo poti iz krize države blaginje, in zapišite vsaj dva primera konkretnega delovanja slovenske države pri izhodu iz te krize. (4 točke)

(15 točk)

B01**EKONOMSKI PROBLEM IN EKONOMSKI KROŽNI TOK****Rešitev:**

Literatura: M. Glas. Ekonomija 1. Ljubljana: ZRSS. Str. 30–57.

Splošna ocenjevalna shema

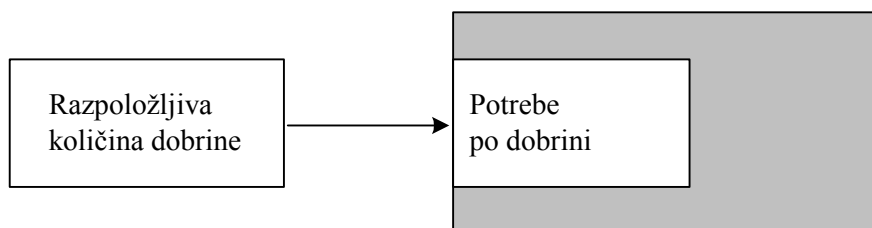
Ekonomski problem in relativna redkost.....	4 točke
Temeljna ekonomska vprašanja.....	3 točke
Ekonomski krožni tok.....	5 točk
Vključitev trga kapitalnih dobrin.....	3 točke

Ekonomski problem in relativna redkost

Ekonomski problem je, da so sredstva, ki so na voljo za proizvodnjo, potem pa tudi proizvedena količina dobrin omejeni. .... 2 točki

Neekonomske ali proste dobrine so tiste, s katerimi lahko prosto razpolagamo (ali: nimajo cene; ali: niso predmet gospodarjenja). Primer: zrak, sončna toplota.

Za opis in primer 1 točka.

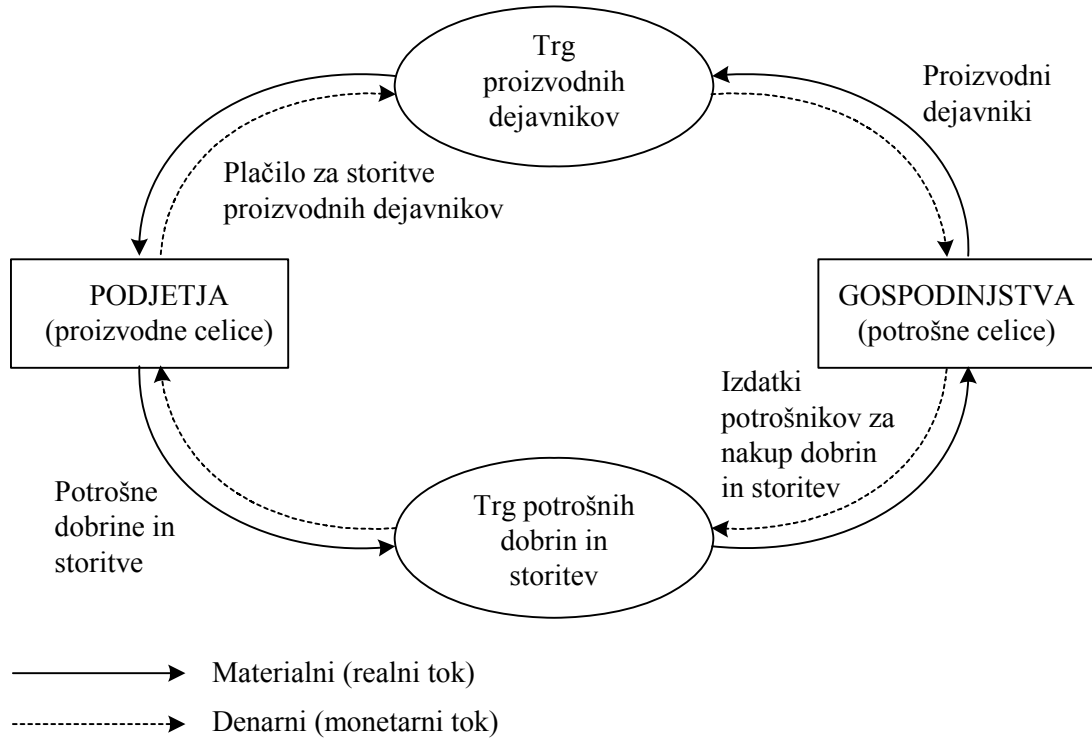
*Za smiselno pravilno sliko 1 točka.
(Skupaj največ 4 točke)*

Temeljna ekonomska vprašanja:

- kaj se bo v neki družbi proizvodilo in v kakšnih količinah – gre za izbiro med različnimi mogočimi izbirami in storitvami ter konkretnimi količinami;
- kako se bodo dobrine proizvodile, kdo jih bo proizvajal, s kakšnimi sredstvi in po kakšnem tehnološkem postopku;
- za koga bodo dobrine proizvedene, kdo in koliko jih bo sodelovalo v prisvajanju koristi od proizvedenih dobrin in storitev.

*Za navedbo in pojasnilo posameznega ekonomskega vprašanja 1 točka.
Če kandidat vprašanja samo navede, dobi za tri navedene 1 točko.
(Skupaj največ 3 točke)*

Ekonomski krožni tok

Za oba pravilno navedena subjekta 1 točka.

Za oba pravilno poimenovana trga 1 točka.

Za pravilno narisana, označena, tudi če sta pomanjkljivo opisana tokova 1 točka.

Za popolnoma pravilno sliko lahko kandidat dobi dodatno točko, če jo je kje drugje v nalogi izgubil.

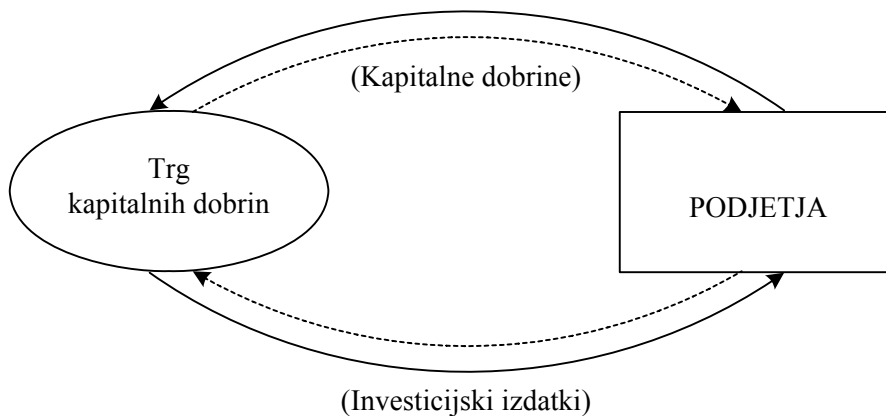
V tržnem gospodarstvu potekajo tokovi kot dvojni: v eni smeri potekajo stvarni tokovi dobrin, proizvodnih dejavnikov (*1 točka*), v nasprotno smer potekajo denarni tokovi (*1 točka*).

(Skupaj največ 5 točk)

Vključitev trga kapitalnih dobrin

Podjetja ne proizvajajo samo potrošnih dobrin, ampak tudi investicijske, ki jih kupujejo druga podjetja, da z njimi obnavljajo in širijo proizvodnjo.

Za smiselno pojasnilo 1 točka.

Za pravilno vključitev kapitalnih dobrin v sliko 2 točki.

(Skupaj največ 3 točke)

B02**RAZDELITEV IN MEZDE****Rešitev:**

Literatura: M. Glas. Ekonomija. Ljubljana: DZS. Str. 104–110.

Splošna ocenjevalna shema

Funkciji razdelitve	2 točki
Vrste dohodkov	3 točke
Nominalna in realna mezda	3 točke
Trg delovne sile	4 točke
Sindikati	3 točke

Funkciji razdelitve

Reproduktivna funkcija razdelitve:

Sodelovanje pri razdelitvi dohodka omogoča posamezniku (družini) preživetje.

Za podobno smiselno navedbo 1 točka.

Stimulativna funkcija razdelitve:

Dejavnost posameznika v proizvodnji je povezana z njegovim deležem pri razdelitvi. Zato bo posameznik zaradi boljšega zadovoljevanja potreb čim bolj intenzivno sodeloval v proizvodnji.

*Za podobno smiselno navedbo 1 točka.
(Skupaj največ 2 točki)*

Vrste dohodkov

Vrsta dohodka	Kdo ga dobi	Zakaj
Dobiček	Lastniki kapitala (podjetniki, kapitalisti).	– Za vlaganje kapitala v podjetje; – za organizacijsko in upravljavsko funkcijo v podjetju; – za tveganje, ki ga prevzemajo.
Renta	Lastniki proizvodnih dejavnikov, ki so po svojem obsegu omejeni in jih ni mogoče obnoviti ali širiti (ali zemljiški lastniki, lastniki rudnikov ...).	Ker dajejo proizvodni dejavnik v uporabo (zakup) podjetnikom.
Obresti	Imetniki denarja	Ker so ga pripravljene posoditi podjetnikom.

Za navedbo vrste dohodka dobi kandidat 0,5 točke, za navedbo vsakega prejemnika dobi 0,5 točke, za vsako smiselno pojasnilo o tem, zakaj lastniki proizvodnih dejavnikov prejemajo dohodke, dobi 0,5 točke, skupaj največ 3 točke. Zaokrožimo navzgor.

(Skupaj največ 3 točke)

Nominalna in realna mezda

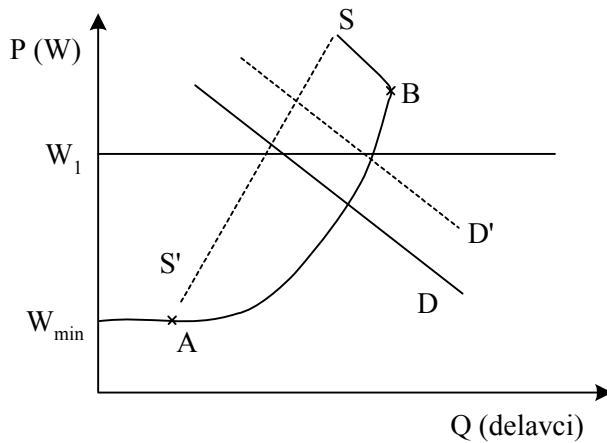
Nominalna mezda je denarni znesek, ki ga dobi delavec za svoje delo..... 1 točka

Realno mezdo opredelimo kot količino dobrin in storitev, ki jih delavec lahko kupi z denarno mezdo. .... 1 točka

Realne mezde kljub rasti nominalnih mezd padajo takrat, ko je v gospodarstvu stopnja inflacije višja od stopnje rasti nominalnih mezd.

*Za smiselno pojasnilo 1 točka.
(Skupaj največ 3 točke)*

Trg delovne sile

Pravilna slika 1 točka.

Ponudniki na trgu delovne sile so delavci, povpraševalci pa podjetja.

Za obe pravilni navedbi 1 točka.

Krivulja ponudbe delovne sile

- Krivulja ponudbe delovne sile je na začetku (do točke A) popolnoma elastična na ravni minimalne mezde.
- Na odseku od A do B je naraščajoča, ker so delavci pri višjih mezdah pripravljene delati več.
- Po točki B se krivulja obrne v levo, ker delavci pri dovolj visokih plačah namesto višje mezde raje izberejo prosti čas.

*Kandidat dobi za opis vsakega dela krivulje 1 točko, vendar skupaj največ 2 točki.
(Skupaj največ 4 točke)*

Sindikati

Smer delovanja	Opis delovanja	Premik krivulje na sliki
Omejevanje ponudbe delovne sile	– Oviranje priseljevanja delavcev, – uzakonitev maksimalnega delavnika, – preprečevanje dela sindikalno neorganiziranim delavcem, – podaljševanje učne dobe.	Premik S v levo
Pritisk na povečevanje standardnih mezd	Dogovorijo se z delodajalci za višje mezde, presežna delovna sila pa je izločena s trga	Višja mezda (W_1) in presežna ponudba
Povečanje povpraševanja po delavcih	– Zavzemanje za zaščitne ukrepe, ki varujejo domačo industrijo; – zavzemanje za subvencije domačim podjetjem.	Premik D v desno

*Smer delovanja sindikatov 1 točka, opis delovanja 1 točka, premik krivulje, ki prikazuje opisano delovanje sindikatov, 1 točka.
(Skupaj največ 3 točke)*

B03**VLOGA DRŽAVE V GOSPODARSTVU****Rešitev:**

Literatura: M. Glas. Ekonomija. Ljubljana: DZS. Str. 180–186.

Splošna ocenjevalna shema

Pojem države	1 točka
Liberalni koncept	2 točki
Povečana vloga države in slabosti trga	3 točke
Prerazdelitev dohodka	2 točki
Država blaginje	3 točke
Sodobna država in kriza države blaginje	4 točke

Pojem države

S pojmom država mislimo inštitucije, kakršne so vlada, državna uprava, parlament, javne službe, sodstvo, policija, vojska, državna podjetja itd., ali: to so vse inštitucije, ki so vključene v regulacijo in usmerjanje družbe ter imajo pri tem neko »državno moč«.

Za smiselno pojasnilo 1 točka.

Liberalni koncept

Temeljna značilnost liberalnega koncepta vloge države v gospodarstvu: gospodarstvo je neodvisno (ločeno) od države. Kandidat lahko navaja tudi druge značilnosti:

- država skrbi za uresničevanje lastninskih pravic,
- država varuje trg in konkurenco,
- država skrbi za red in zakonitost,
- država skrbi za zunanjo in denarno politiko.

Za katerokoli navedbo 1 točka.

Temelj tega koncepta je v naslednjem prepričanju:

- Posameznik najbolje pozna svoje interese in načine njihovega zadovoljevanja in zato najlažje izbira med alternativnimi možnostmi in maksimizira svojo blaginjo.
- Tržni mehanizem s svojo »nevidno roko« najbolje poskrbi zato, da bodo potrebe posameznikov zadovoljene.
- Država je pri svojem poseganju v gospodarstvo neučinkovita.

*Za katerokoli smiselno pojasnilo 1 točka.
(Skupaj največ 2 točki)*

Povečana vloga države in slabosti trga

Slabosti trga, ki so povzročile, da se je začela povečevati vloga države v gospodarstvu:

- problem javnih dobrin

Za nekatere dobrine ni mogoče organizirati učinkovitega trga ali pa trgi ne zagotavljajo najboljših družbenih in gospodarskih rešitev (zdravstvo, šolstvo, kultura), zato njihovo proizvodnjo organizira država.

- problem eksternalij

Dejavnost posameznika oz. podjetja ima lahko širše pozitivne ali negativne učinke (npr. izgradnja žičnice na druge ponudnike v turističnem kraju ali onesnaževanje okolja) in država mora te vplive regulirati.

- nujno omejevanje monopola

Monopoli zavirajo razvoj, zato država s svojimi ukrepi preprečuje njihov nastanek.

- problem redistribucije dohodka

Tržno gospodarstvo omogoča nastanek velikih razlik med ljudmi, kar ustvarja socialne napetosti, zato jih država zmanjšuje.

- ekološki problemi

Ekoloških problemov zaradi njihove kompleksnosti trg ne more reševati dovolj učinkovito.

*Za dve navedbi 1 točka, za tri 2 točki. Za katerokoli smiselno pojasnjeno slabost 1 točka.
(Skupaj največ 3 točke)*

Prerazdelitev dohodka

Država prerazdeljuje dohodek s progresivnim obdavčenjem višjih dohodkov in s socialnimi transferji revnim.

Za smiselno pojasnilo 1 točka.

S prerazdeljevanjem poskuša država poskrbeti za družbeno sprejemljivo neenakost dohodkov in premoženja in tako zmanjšati napetosti v družbi.

*Za smiselno pojasnilo 1 točka.
(Skupaj največ 2 točki)*

Država blaginje

Država zagotavlja po netržnih pogojih javne dobrine in storitve: socialno zavarovanje, zdravstvo, družbeno blaginjo, šolstvo in druge oblike usposabljanja, stanovanja za socialno šibke in podobno.

Za smiselno pojasnilo 1 točka.

Država potrebuje za svoje številne socialne funkcije vse več sredstev, zato povečuje davčno obremenitev državljanov in podjetij. Država ne uspeva več s sprotnimi pritoki financirati rastočih izdatkov.

Za smiselno pojasnilo 1 točka.

To je fiskalna (davčna) kriza države. .... 1 točka
(Skupaj največ 3 točke)

Sodobna država in kriza države blaginje

Poti iz krize:

- država poskuša racionalizirati javni sektor

Slovenska vlada:

- zmanjšuje število javnih uslužbencev,
- nadzira proračunsko porabo (računsko sodišče),
- racionalizira šolski sistem,
- nadzira upravičenost do nadomestil za brezposelnost, bolniški dopust itd.;

- država poskuša privatizirati nekatere javne službe in storitve
Slovenska vlada:

- podeljuje koncesije v zdravstvu in zobozdravstvu,
- podeljuje koncesije na področju varstva otrok,
- podeljuje koncesije na področju skrbi za ostarele;

- država poskuša zmanjšati nekatere pravice državljanov
Slovenska vlada:

- zmanjšuje obseg pravic iz obveznega zdravstvenega zavarovanja,
- zastruje merila za pridobitev nadomestil za brezposelnost,
- podaljšuje delovno dobo;

- država se zadolžuje
Slovenska vlada povečuje javni dolg.

*Za vsako smiselno navedbo področja 1 točka, skupaj največ 2 točki.
Za vsako smiselno navedbo primera delovanja slovenske vlade 1 točka. Kandidat lahko
navaja tudi druge konkretne primere. Skupaj največ 2 točki.
(Skupaj največ 4 točke)*

DRUGI SKLOP NALOG***B04*****PREBIVALSTVO KOT DEJAVNIK BDP**

Prebivalstvo je s svojo sposobnostjo in pripravljenostjo za delo eden najpomembnejših dejavnikov bruto domačega proizvoda vsake družbe. Pri proučevanju prebivalstva sta za ekonomiste najbolj zanimivi njegova zaposlenost in brezposelnost.

Pojasnite, katere prebivalce štejemo med zaposlene prebivalce, kako se je v preteklosti z gospodarskim razvojem spreminjala struktura zaposlenih po dejavnosti, in navedite, kakšna je ta struktura v Sloveniji danes. (4 točke) Navedite, katere prebivalce uvrščamo med brezposelne in kako izračunamo stopnjo brezposelnosti. Pojasnite, zakaj je čim višja stopnja zaposlenosti eden izmed osnovnih ciljev vsake družbe. (3 točke) Navedite in pojasnite dva ukrepa sindikatov, s katerima bi lahko dosegli zvišanje mezd z vplivom na ponudbo delovne sile, in en ukrep, s katerim bi lahko dosegli zvišanje mezd z vplivanjem na povpraševanje po delovni sili. (3 točke) Brezposelnost povečuje socialne razlike in povzroča revščino. Pojasnite, zakaj je revščina družbeni problem. (2 točki) Prebivalstvo si pogosto poskuša izboljšati življenjski standard s sivo ekonomijo. Pojasnite, kaj je siva ekonomija, kako vpliva na statistično izmerjeni BDP. (3 točke)

(15 točk)

B05**NARAVNO IN PROIZVEDENO BOGASTVO SLOVENIJE TER INVESTICIJE**

Družbeno bogastvo, ki je bodisi naravno bodisi proizvedeno, je skupaj s prebivalstvom najpomembnejši dejavnik potencialnega BDP.

Navedite, kateri elementi poleg energetskih virov sestavljajo naravno bogastvo. (1 točka) Navedite energetske vire, ki jih ima Slovenija na voljo, in pojasnite, kakšna je njena preskrbljenost s posameznim energetskim virom. (2 točki)

Opreделите proizvedeno bogastvo (1 točka) in natančno, tudi s primeri, pojasnite, kako ga delimo (3 točke).

Opreделите bruto in neto investicije (2 točki) ter navedite, katera dva tokova spreminjata vrednost proizvedenega bogastva (1 točka). Pojasnite, kaj je amortizacija in zakaj jo uporabljamo. (1 točka) Pojasnite različne vire sredstev za financiranje novih investicij z vidika celotnega narodnega gospodarstva. (3 točke)

Navedite vsaj dva načina, s katerima bi slovenska vlada lahko povečala delež investicij v BDP in s tem obseg proizvedenega bogastva v Sloveniji. (1 točka)

(15 točk)

B06**BDP, GOSPODARSKA RAST IN REGIONALNI RAZVOJ**

Rast in razvoj gospodarstva sodita med najpomembnejše cilje vsake države, ki si prizadeva doseči čim večjo gospodarsko rast.

Bruto domači proizvod (BDP) je tržna vrednost vseh končnih proizvodov in storitev, ki jih država proizvede v enem letu. Navedite in pojasnite metode, s katerimi lahko merimo BDP. (3 točke) Poznavanje strukture BDP po dejavnostih je pomembno, ker nam pokaže, v kateri fazi razvoja je gospodarstvo. Pojasnite, kakšna je struktura BDP Slovenije po dejavnostih, navedite deleže posameznih dejavnosti. (3 točke)

Pojasnite, kako merimo gospodarsko rast, navedite tudi obrazec in smiselno pojasnite, na kaj moramo pri merjenju paziti. (3 točke) Pojasnite, kakšno je bilo gibanje gospodarske rasti v Sloveniji od osamosvojitve do danes. (2 točki)

Skrb za enakomeren, skladen in trajnostni razvoj vseh držav in regij je eden izmed najpomembnejših ciljev EU. Navedite vsaj eno regijo, ki sodi med najbolj razvite v Sloveniji, in eno najmanj razvito. (1 točka) Za pospeševanje enakomernejšega razvoja regij, za doseganje ekonomske in socialne kohezije znotraj EU so bili ustanovljeni štirje strukturni skladi. Navedite vsaj dva izmed njih in pojasnite področje njunega delovanja. (3 točke)

(15 točk)

B04**PREBIVALSTVO KOT DEJAVNIK BDP****Rešitev:**

Literatura: N. Hrovatin. Ekonomija 4. Ljubljana: ZRSŠ. Str. 20–35, 13–135.
M. Glas. Ekonomija. Ljubljana: DZS. Str. 108–110.

Splošna ocenjevalna shema

Zaposleni prebivalci	4 točke
Brezposelni prebivalci	3 točke
Sindikati	3 točke
Problem revščine	2 točki
Siva ekonomija	3 točke

Zaposleni prebivalci

Zaposleni so tisti, ki opravljajo kakršnokoli plačano delo.

Ali: V Sloveniji v to kategorijo štejemo tiste, ki so zaposleni za nedoločen ali določen čas in so registrirani na Zavodu za zaposlovanje. .... 1 točka

Z gospodarskim razvojem je potekala deagrarizacija prebivalstva: zmanjševalo se je število kmečkega prebivalstva in povečevalo število zaposlenih v industriji.

Za smiselno pojasnilo 1 točka.

Z razvojem informacijske družbe pa so postale prevladujoče storitvene dejavnosti, ki v razvitih državah zaposlujejo pretežni del zaposlenih.

Za smiselno pojasnilo 1 točka.

Slovenija je po strukturi zaposlenih po dejavnostih primerljiva z razvitimi državami. (Manj kakor 10 % zaposlenih v kmetijstvu, v storitvenih dejavnostih pa že več od polovice.)

*Za smiselno pojasnilo 1 točka.
(Skupaj največ 4 točke)*

Brezposelni prebivalci

Brezposelni so tisti, ki nimajo zaposlitve, vendar jo aktivno iščejo. .... 1 točka

Stopnjo brezposelnosti izračunamo kot razmerje med številom brezposelnih in številom celotnega aktivnega prebivalstva

ali

$$U = \frac{\text{brezposelni}}{\text{aktivno prebivalstvo}} \times 100 \text{ ali } U = \frac{\text{brezposelni}}{\text{zaposleni} + \text{brezposelni}} \times 100 \dots\dots\dots 1 \text{ točka}$$

Če so prebivalci brezposelni, država izgublja del potencialnega BDP. .... 1 točka

(Skupaj največ 3 točke)

Sindikati

Vpliv sindikatov na ponudbo delovne sile:

- ovire za priseljevanje tujih delavcev: sindikati lahko vplivajo na vlado, da sprejme ukrepe, ki ovirajo priseljevanje tuje delovne sile, npr. zahtevno potrjevanje spričeval, kvote pri dodeljevanju delovnih dovoljenj, omejevanje priseljevanja;
- uzakonitev maksimalnega delavnika: ko vlada predpiše krajši delovni teden, se zmanjša ponudba domače delovne sile;
- določanje učne dobe: mladi tako pozneje pridejo na trg delovne sile in ponudba se zmanjša;
- podaljševanje šolanja: mladi tako pozneje pridejo na trg delovne sile in ponudba se zmanjša;
- preprečevanje dela sindikalno neorganiziranih delavcev: s tem je na trgu manj delavcev in ponudba delovne sile se zmanjša;
- zgodnje upokojevanje: s skrajševanjem delovne dobe delavci prej zapustijo trg delovne sile in ponudba se zmanjša.

Za vsak smiselno pojasnjen ukrep 1 točka. Če kandidat ukrepe le našteva, dobi za dva naštetata 1 točko. Skupaj največ 2 točki.

Vpliv sindikatov na povpraševanje po delovni sili:

- zavzemanje za ukrepe, ki ščitijo domačo industrijo: uvajanje carin, uvoznih kvot, kar povečuje proizvodnjo domačih proizvajalcev in tako povpraševanje po delovni sili;
- zniževanje davkov: s tem se povečuje konkurenčna sposobnost podjetij;
- državne subvencije: povečujejo proizvodnjo domačih proizvajalcev.

Katerikoli smiselno pojasnjen ukrep 1 točka. Če kandidat ukrepe le našteva, dobi za dva naštetata 1 točko. (Skupaj največ 3 točke)

Problem revščine

Revščina je za vsako družbo problem, ker je družbeno nesprejemljiva oblika neenakosti med ljudmi; pomeni prikrajšanost za materialne dobrine in tudi nematerialne razsežnosti pomanjkanja (omejen dostop do izobrazbe, zdravja, kulturnih storitev). Vodi do izključevanja posameznikov iz družbenega življenja in kršenja osnovnih človekovih pravic.

Za smiselno pojasnilo vsake od podčrtanih navedb 1 točka. (Skupaj največ 2 točki)

Siva ekonomija

Siva ekonomija je neregistrirana ekonomska dejavnost (delo, opravljeno na črno), za katero ljudje ne plačujejo davkov (popoldanska neprijavljena obrt, popoldansko kmetovanje itd.), in delo, ki ga ljudje sami opravijo zase. Poleg tega sodijo v sivo ekonomijo tudi prepovedane (ilegalne) dejavnosti (trgovina z orožjem, prostitucija itd.).

Za smiselno pojasnilo vsake od podčrtanih navedb 1 točka, skupaj največ 2 točki.

Statistično izmerjeni BDP je zaradi sive ekonomije nižji od resnično ustvarjenega. .... 1 točka
(Skupaj največ 3 točke)

B05**NARAVNO IN PROIZVEDENO BOGASTVO SLOVENIJE TER INVESTICIJE****Rešitev:**

Literatura: N. Hrovatin. Ekonomija 4: razvojne poti slovenskega gospodarstva. Ljubljana: ZRSŠ, 2004. Str. 35–40.

Splošna ocenjevalna shema

Naravno bogastvo	3 točke
Proizvedeno bogastvo	4 točke
Investicije	4 točke
Viri investicij	3 točke
Investicije in Slovenija	1 točka

Naravno bogastvo

Med naravno bogastvo uvrščamo poleg energetskega virov še:

- kmetijska zemljišča,
- rudna in mineralna bogastva,
- gozdove,
- geografski položaj Slovenije.

Za tri navedene elemente 1 točka.

Energetski viri:

- vodna energija – Slovenija je dobro preskrbljena z vodno energijo (elektrarne na Savi, Dravi, Soči);
- premog – slabe kakovosti (rjavi premog, lignit), pridobivanje je drago (zasavski rudniki so v zapiranju);
- nafta in zemeljski plin – skorajda ju ni, vezanost na uvoz;
- drugi viri – jedrska elektrarna v Krškem (uvoz virov), vetrnice ...

*Za vsak naveden in opisan energetski vir 1 točka. Če kandidat vire samo našteva, dobi za tri naštete 1 točko. Skupaj 2 točki.
(Skupaj 3 točke)*

Proizvedeno bogastvo

Proizvedeno bogastvo je vse tisto, kar država proizvede in ne obstaja že samo v naravi.

Za smiselno pojasnilo 1 točka.

Proizvedeno bogastvo sestavljajo:

- osnovni skladi so vrednosti osnovnih sredstev v:
  - podjetjih (stroji, naprave, zgradbe, zemlja),
  - drugih ustanovah in prebivalstvu (stanovanjske zgradbe, šole, bolnišnice, gledališča),
  - javnih dobrinah (ceste, železniški tiri, mostovi);

- zaloge so:
  - poslovne (zaloge reprodukcijskega materiala, nedokončanih in nedokončanih proizvodov),
  - v gospodinjstvih (trajne potrošne dobrine – avtomobili, televizorji ipd., in tekoče zaloge – hrana, kurjava ipd.).

*Če kandidat proizvedeno bogastvo samo razdeli, dobi 1 točko. Za vsak opis dela proizvedenega bogastva, pri katerem navede vsaj eno alinejo s primerom, dobi kandidat 1 točko.
Skupaj 3 točke.
(Skupaj 4 točke)*

Investicije

Bruto investicije vsebujejo celoten prirast proizvedenega bogastva, obnovo izrabljenega proizvedenega bogastva, pa tudi graditev novih elementov.

Neto investicije predstavljajo samo graditev novih elementov.

Za opis vsake vrste investicij dobi kandidat 1 točko. Skupaj 2 točki.

Vrednost proizvedenega bogastva se povečuje z investiranjem, zmanjšuje pa s porabo zalog in obrabo osnovnih skladov ter trajnih in poltrajnih potrošnih dobrin.

Za pojasnilo, ki vsebuje vsaj dva od podčrtanih terminov, 1 točka.

Amortizacija je zbiranje sredstev za nadomestitev obrabljenih osnovnih sredstev podjetja (ali: amortizacija so sredstva, ki smo jih zbrali za nadomestitev obrabljenih osnovnih sredstev).

*Za pravilno opredelitev 1 točka.
(Skupaj 4 točke)*

Viri investicij

Viri za nove investicije z vidika celotnega narodnega gospodarstva so:

- sredstva za investicije: del BDP, ki ni namenjen tekoči porabi;
- amortizacija: namenjena za obnovo izrabljenih osnovnih sredstev (obnovitvene investicije);
- sredstva prebivalstva: prihranki;
- tuja sredstva: tuja posojila, pomoč.

*Za vsak opisan vir financiranja investicij dobi kandidat 1 točko. Če kandidat vire samo našteje, dobi za dva našteteta 1 točko, za vsaj tri našteteta 2 točki.
(Skupaj 3 točke)*

Investicije in Slovenija

Delež investicij bi država lahko povečala:

- z višjim davkom na tisti del dobička, ki se ne nameni za investicije (se razdeli med delničarje);
- z nižjim davkom na dobiček pravnih oseb;
- z oprostitvami plačila davka za določeno obdobje oz. tista področja, kjer je investicij najmanj.

*Za vsak smiseln razlog 1 točka.
(Skupaj 1 točka)*

B06**BDP, GOSPODARSKA RAST IN REGIONALNI RAZVOJ****Rešitev:**

Literatura: N. Hrovatin. Ekonomija 4: razvojne poti slovenskega gospodarstva. Ljubljana: ZRSŠ, 2004. Str. 8–40.

Splošna ocenjevalna shema

Metode merjenja BDP	3 točke
Struktura BDP	3 točke
Gospodarska rast	5 točk
Regionalni razvoj.....	4 točke

Metode merjenja BDP

Metode merjenja BDP so:

- metoda dodane vrednosti: BDP izračunamo tako, da od prihodka vseh proizvajalcev dobrin in storitev odštejemo stroške (ali: odštejemo vmesno proizvodnjo ali vmesno porabo);
- metoda dohodkov: BDP izračunamo tako, da seštejemo vse dohodke od dela in kapitala ter neto posredne davke;
- metoda izdatkov: BDP izračunamo tako, da seštejemo potrošne izdatke (osebno potrošnjo), investicije, državne izdatke in neto izvoz (ali: prištejemo izvoz in odštejemo uvoz).

Za vsako opisano metodo 1 točka. Če kandidat metode samo našteje, dobi za vse tri 1 točko. (Skupaj 3 točke)

Struktura BDP

Struktura BDP Slovenije po dejavnostih:

- kmetijstvo ustvarja 3,6 % (ali: manj od 5 %),
- nekmetijske dejavnosti (industrija) ustvarjajo 37,5 % (ali: med 35–40 %),
- storitve ustvarjajo 58,9 % (ali: med 55–60 %).

Za vsako pravilno navedbo dejavnosti in deleža 1 točka. Če kandidat dejavnosti samo navede, 1 točka. (Skupaj 3 točke)

Gospodarska rast

Gospodarsko rast merimo s stopnjo rasti BDP. .... 1 točka

Obrazec:

$$\text{stopnja rasti BDP} = \frac{BDP_t - BDP_{t-1}}{BDP_{t-1}} \times 100$$

Pravilna smiselna navedba obrazca 1 točka.

Ko izračunavamo gospodarsko rast, moramo nominalne podatke za vsako leto popraviti z rastjo cen (inflacionirati ali deflacionirati).

ali

nominalne podatke spremeniti v realne

ali

podatke v tekočih cenah izraziti v stalnih cenah.

Pravilno pojasnilo 1 točka.

Gospodarska rast je bila:

- v prvih letih po osamosvojitvi negativna,
- temu je sledilo obdobje sorazmerno visoke gospodarske rasti,
- kasneje se je gospodarska rast ustalila,
- v zadnjem obdobju je gospodarska rast negativna.

*Za vsako pravilno ugotovitev 1 točka, skupaj 2 točki.
(Skupaj 5 točk)*

Regionalni razvoj

Najbolj razvite regije so Osrednjeslovenska (Ljubljana z okolico), Obalno-kraška in Goriška, najmanj razvite regije pa so Pomurska, Zasavska in Podravska.

Za pravilno navedbo ene najbolj in ene najmanj razvite regije 1 točka.

Strukturni skladi so:

- Evropski sklad za regionalni razvoj daje pomoč regijam, ki najbolj zaostajajo v razvoju. Sredstva so namenjena investicijam, ki ohranjajo in povečujejo število delovnih mest, lokalnim razvojnim projektom, infrastrukturnim projektom ter pomoči malim in srednje velikim podjetjem v manj razvitih regijah;
- Evropski socialni sklad je namenjen boju proti nezaposlenosti (poklicno izobraževanje, prekvalifikacije ...);
- Evropski kmetijski sklad je namenjen izvajanju skupne kmetijske politike (razvoj podeželja zlasti v manj razvitih regijah, zniževanje proizvodnih stroškov, povečanje učinkovitosti kmetij in podobno);
- Finančni instrument za usmerjanje ribištva je namenjen prilagajanju in posodobitvi v ribištvu.

*Za navedbo vsaj dveh skladov 1 točka, za opis vsakega sklada 1 točka. Skupaj največ 3 točke.
(Skupaj 4 točke)*